

MENETELMIÄ VARHAISKASVATUKSEN VERKKO-OPETUKSEEN

LAB-AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaali- ja terveysala

Sosionomi (AMK)

Syksy 2020

Kankkunen Konsta

Koljonen Juha

Sohlman Velma

Tiivistelmä

Tekijä(t) Kankkunen Konsta, Koljonen Juha ja Sohlman Velma	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Valmistumisaika Syksy 2020
	Sivumäärä 27 + 2 liitettä	
Työn nimi Menetelmiä varhaiskasvatuksenverkko-opetukseen		
Tutkinto Sosionomi, AMK		
Tiivistelmä Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi LAB-ammattikorkeakoulu. Tavoite oli saada kehitysideoita varhaiskasvatuksen opintojakson verkko-opetus osuudelle. Opinnäytetyö toteutettiin laadullisen tutkimusmenetelmän keinoin. Kehitysideat luotiin opiskelijoiden kokemuksiin ja teorian tietoon perustuen. Opiskelijakysely toteutettiin Google Forms –kyselylomakkeella. Kyselyllä saatiin aitoja kokemuksia opintojaksosta. Kyselyn analysointi menetelmänä käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Teoria aineistona käytettiin ajankohtaisia suomen- ja englanninkielisiä lähteitä. Teoriaosuudessa käsiteltiin varhaiskasvatusta, vuorovaikutusta sekä verkko-opetusta. Tulosten mukaan verkko-opetuksella ei pystytä korvaamaan lähiopetusta. Opiskelijat toivat vastauksissaan esille verkon välityksellä tapahtuvan vuorovaikutuksen puutteellisuuden. Haasteena koettiin opiskelijaryhmän tasavertainen osallistuminen verkossa. Toiminnallisuutta ja kokemuksellisuutta pidettiin tärkeänä oppimismenetelmänä myös verkko-opinnoissa. Opinnäytetyön tuotoksena syntyi verkko-opetukseen tarkoitettuja tehtäviä, joita toimeksiantajan on mahdollista hyödyntää opintojakson toteutuksessa. Opiskelijoiden ja opettajan roolia verkko-opetuksessa selkeytettiin.		
Asiasanat verkko-opetus, vuorovaikutus, varhaiskasvatus, kehitysideat		

Abstract

Author(s) Kankkunen Konsta, Koljonen Juha ja Sohlman Velma	Type of publication Bachelor's thesis	Published Autumn 2020
	Number of pages 27 + 2 attachments	
Title of publication Title Methods for e-learning for early childhood education		
Name of Degree Bachelor of Social Services		
Abstract The idea for this thesis was obtained from the early childhood education teachers of LAB University of Applied Sciences. The goal was to get development ideas for the implementation of e-learning in early childhood education. The thesis was carried out by the principles of qualitative research. The goal was to improve the content of the early childhood education course by gathering students opinions who had attended the same course. The information gathering was conducted using a Google Forms question table for two students who had completed the course. The survey provided a basis for creating development ideas. The analysis method of the thesis was data based content analysis. The theory base was acquired from Finnish and English literature. The theoretical part of the thesis includes early childhood education, personnel interaction and e-learning. The results of the survey concludes that students felt that e-learning could not fully replace face-to-face teaching. In their answers they pointed out the challenges of e-learning which were differences in the implementation of interaction in teaching, the teacher's challenges to keep the students active during the course. Functionality was also perceived as an important theme that should be brought more into e-learning. The thesis provided assignments which the teachers of the early childhood course can utilize in addition of their own teaching methods. In addition, the roles of student and teacher were clarified.		
Keywords e-learning, interaction, early childhood education, development ideas		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	OPINNÄYTETYÖN TAUSTA	2
2.1	Toimeksiantaja.....	2
2.2	Opintojakso.....	2
2.3	Tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset	2
3	VARHAISKASVATUS	4
3.1	Varhaiskasvatuksen tarkoitus	4
3.2	Pedagoginen varhaiskasvatus	4
3.3	Hyvä varhaiskasvattaja	5
4	VERKKO-OPETUS.....	7
4.1	Verkko oppimisympäristönä.....	7
4.2	Opettajan eri roolit verkko-opetuksessa	7
4.3	Opiskelijana verkkokurssilla	8
4.4	Verkko-opetuksen haasteet	9
4.5	Opetusvideoiden merkitys verkko-opetuksessa	10
5	VUOROVAIKUTUS.....	12
5.1	Vuorovaikutus varhaiskasvatuksessa	12
5.2	Vuorovaikutuksen oppiminen	12
5.3	Vuorovaikutus opetuksessa	13
6	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	15
6.1	Prosessin kuvaus.....	15
6.2	Tutkimuksellinen opinnäytetyö	16
6.3	Aineiston keruu ja analysointi.....	16
7	TULOKSET.....	18
7.1	Toiminnallisuus ja kokemuksellisuus.....	18
7.2	Opintojen sisältö	18
7.3	Opettajan merkitys.....	19
7.4	Verkko-opetus.....	19
8	YHTEENVETO	20

8.1	Johtopäätökset	20
8.2	Tutkimuksen hyödynnettävyys ja jatkotutkimusaiheet	21
8.3	Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	22
LÄHTEET		24
LIITTEET		28

1 JOHDANTO

Lapsuus on ainutlaatuinen ja merkittävä elämänvaihe, sen vaaliminen ja suojaaminen on jokaisen lapsen kanssa työskentelevän tehtävä (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 8&10). Kanninen ja Sigfrids (2012, 27) kirjoittavat ihmislapsen olevan sosiaalisesti riippuvainen olento. Varhaisvuosien kokemukset ja varhainen vuorovaikutus ovat merkittäviä kehomme, tunnekokemuksiemme ja toimintatapojemme muovaajia.

Varhaiskasvatuksen toiminta lapselle ja yhteiskunnalle on nykytutkimuksen mukaan merkityksellistä. Sillä saavutetaan suotuisia tuloksia, mikäli se on laadukasta. Laadukkaana varhaiskasvatuksena pidetään sensitiivistä vuorovaikutusta, lasten osallisuuden huomioivaa toimintaa ja välittävää kohtaamista. Leikin pedagogisten mahdollisuuksien merkitys ja ymmärrys toiminnan suunnittelussa ja oppimisympäristöjen rakentamisessa. (Opetushallitus 2020.)

Digitaalisuuden myötä opetus on muuttanut muotoaan, eivätkä oppimisympäristöt ja oppimisprosessit ole samanlaisia kuin ennen. Opetuksesta on tullut moninaisempaa ja tietoa on saatavilla enemmän kuin koskaan, jolloin myös informaatiolukutaidon merkitys kasvaa. (Määttä, 2019, 8–9.) Suomessa verkko-opetuksen kehittämiseen panostetaan alueellisesti ja valtakunnallisesti. Kehittäminen on aktiivisesti alkanut 1990-luvun lopulla. (Varis 2005, Toivola 2013, 11 mukaan.)

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii LAB-ammattikorkeakoulun varhaiskasvatuksen opettajat. Toimeksiantaja toivovat kehitysideoita tuleville opintojakson verkossa tapahtuville suoritusmenetelmille. Toimeksiantaja toi esille toiveen aiemmin opintojakson suorittaneiden opiskelijoiden kokemusten keräämisestä. Opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi valikoitui laadullinen tutkimus. Kokemuksia kerätään keväällä 2020 varhaiskasvatuksen opintojakson käyneiltä opiskelijoilta puolistrukturoidun haastattelun keinoin. Haastateltavien vastaukset analysoidaan sisällönanalyysillä ja saatujen tietojen, sekä teoriatiedon pohjalta luomme kehitysideat. Teoriatieto on rajattu haastattelusta nousseiden keskeisten aiheiden mukaan, jolloin teoriatieto keskittyi varhaiskasvatuksen, vuorovaikutuksen ja verkko-opetuksen teemoihin. Aineisto koostui ajankohtaisesta kirjallisuudesta, verkkokirjoista, sekä aiheeseen liittyvistä tutkimuksista.

Tutkimuskysymykset ovat: Miten tuoda vuorovaikutusta ja kokemuksellisuutta verkko-opintoihin? Mitä teemoja on erityisen tärkeä käsitellä kokemuksellisesti ja vuorovaikutuksellisesti opintojakson tavoitteisiin nähden? Mikä on opettajan ja opiskelijan rooli verkko-opetuksessa? Opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi valikoitui laadullinen tutkimus.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA

2.1 Toimeksiantaja

LAB-ammattikorkeakoulu on uusi korkeakoulu, joka on aloittanut toiminnan vuoden 2020 alussa. Se on alkanut Saimaan ammattikorkeakoulun sekä Lahden ammattikorkeakoulun yhdistymisen pohjalta. Sen halutaan uudistavan korkeakoulutusta ja luoda siitä innovatiivisempi. LAB-ammattikorkeakoulu tarjoaa mahdollisuuden opiskella Sosiaali- ja terveysalaa, tekniikkaa, liiketaloutta, hotelli-, ravintola- ja matkailualaa, muotoilua, visuaalista viestintää ja taidetta. (LAB 2020.)

2.2 Opintojakso

Opinnäytetyössä tarkastellaan varhaiskasvatuksen opintojaksoa, joka on osa sosiaali- ja terveysalan sosionomin opintoja. Opintojen suorittaminen on antanut kelpoisuuden toimia varhaiskasvatuksen opettajana varhaiskasvatuksessa. Lakia on kuitenkin päivitetty, joten koulutus on muutoksessa. Uusi ammattinimike on varhaiskasvatuksen sosionomi, eroa varhaiskasvatuksen opettajaan on kompetensseissa. Talentian (2020) mukaan varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävässä tulee näkymään osaaminen perheiden palveluohjauksesta ja moniammatillisen yhteistyön toteuttamisessa sekä perheiden osallisuuden ja kasvatusyhteistyön mahdollistaminen.

Opinnäytetyössä kehitettävälle opintojaksolle on määritetty tavoitteiksi lapsen osallisuuden ja kuulluksi tulemisen vahvistaminen, pedagogisen toiminnan suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin osaaminen, perheiden kanssa tehdyn yhteistyön tunteminen ja luovan toiminnan toteuttaminen. Opintojakson aikana opiskelijat ovat suorittamassa harjoittelua, jonka tavoitteet ovat havainnoida lapsen yksilöllisiä ominaisuuksia, oman kasvatus- ja ohjaustoimintansa perustelu sekä soveltaa osallisuutta tukevia ja taidepainotteisia työskentelytapoja. (LAB 2020.)

2.3 Tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Tarkoitus on kehittää varhaiskasvatuksen opintojakson verkko-opetuksen menetelmiä. Opintojaksoa on tarkoitus jatkossakin toteuttaa verkko-opetuksena osittain. Toimeksiantaja toivoo opinnäytetyön tuottavan tietoa opintojakson teemoista, joita olisi hyvä oppia vuorovaikutuksen ja kokemuksellisen oppimisen kautta ja miten se on mahdollista verkossa.

Tavoitteena on saada konkreettisia kehitysideoita toimeksiantajalle, joiden pohjalta opintojakson toteutusta verkossa voidaan kehittää. Tavoitteena on saada keinoja vuorovaikutuksen ja kokemuksellisuuden menetelmiin verkossa toteutettavaan opetukseen, sekä kerätä tietoa, kuinka verkossa tapahtuva opiskelu poikkeaa lähiopetuksesta.

Soveltavalla tutkimuksella haetaan muitakin vastauksia kuin mitä- ja miksi-kysymykset. Sillä pyritään saamaan tuloksia, joita voidaan hyödyntää käytännössä. (Toikko & Rantanen 2009, 19.) Opinnäytetyössä lähdettiin hakemaan kehitysideoita toimeksiantajantarpeeseen. Opinnäytetyön tutkimuskysymykset muodostuivat tavoitteiden ja toimeksiantajan toiveiden pohjalta.

Tutkimuskysymykset ovat:

- Miten tuoda vuorovaikutusta ja kokemuksellisuutta verkko-opintoihin?
- Mitä teemoja on erityisen tärkeä käsitellä kokemuksellisesti ja vuorovaikutuksellisesti opintojakson tavoitteisiin nähden?
- Mikä on opettajan ja opiskelijan rooli verkko-opetuksessa?

3 VARHAISKASVATUS

3.1 Varhaiskasvatuksen tarkoitus

Varhaiskasvatuksen kolme ydin asiaa ovat Ahosen (2017, 27) mukaan kasvatus, hoito ja opetus. Varhaiskasvatuslaissa (540/2018, 3§) varhaiskasvatuksen tavoitteina on esimerkiksi oppimisen tukeminen, hyvinvoinnin edistäminen, pedagogisen toiminnan toteuttaminen, yhdenvertaisten mahdollisuuksien antaminen, lapsen yksilöllisen tuen tunnistaminen, vuorovaikutustaitojen kehittäminen ja osallisuuden turvaaminen. Opetushallituksen (2020) mukaan valtakunnallisen varhaiskasvatuksen on tarkoitus ehkäistä syrjäytymistä ja vahvistaa lasten osallisuutta yhteiskunnan toimijoina. Samalla huoltajille mahdollistetaan työnteke ja opiskelu sekä tarjotaan tukea kasvatustyöhön.

Varhaiskasvatuksessa voivat olla lapset, jotka eivät ole vielä oppivelvollisuus iässä, lisäksi erityisolosuhteiden takia myös sitä vanhemmat lapset. Varhaiskasvatusta toteutetaan päiväkodeissa, perhepäivähoidossa sekä avoimessa varhaiskasvatustoiminnassa. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 1 §). Paanasen (2016) mukaan on viitteitä siitä, että Suomessa lasten varhaiskasvatuksen polku ei tue lasten tasa-arvoa kaikin puolin. Perheiden tulotasolla ja koulutustaustalla on merkitystä varhaiskasvatus polun muodostumiseen ja toteutumiseen. Paananen pitää uhkana tasa-arvon toteutumiseksi varhaiskasvatusta toteuttavien henkilöiden koulutustaustaa, subjektiivisen päivähoidon rajoituksia kuntien välillä, päivähoitomaksujen nostamista sekä kotihoidon tuen kuntalisää. (Heinonen, Iivonen, Korhonen, Lahtinen, Muuronen, Semi & Siimes. 2016, 29.)

Vanhempien koulutustaso on yhteydessä lapselle valittavaan hoitomuotoon. Vähemmän koulutetuissa perheissä lapsia hoidetaan useimmiten kotona tai valitaan perhepäivähoito. (Kekkonen 2014, 262.) Varhaiskasvatuksen eri toteutusmuodoissa on suuria eroja niiden toiminnassa, henkilöstön koulutustaustassa, oppimisympäristöissä, tavoitteissa ja työskentely tarvikkeissa. Päiväkodeissa tavoitteellista ja suunnitelmallista pedagogista toimintaa toteutetaan varhaiskasvatuksen opettajan johdolla. Perhepäivähoidossa ja muissa avoimissa varhaiskasvatuksen toiminnoissa ei voida toteuttaa varhaiskasvatuslain mukaista varhaiskasvatusta. Tilat, toiminnan sisältö, henkilöstön koulutus ja ryhmien muodostus eivät ole lain vaatimia. Useassa tutkimuksessa on todettu henkilöstön koulutuksen vaikuttavan varhaiskasvatuksen laatuun. (Heinonen ym. 2016, 29–31.)

3.2 Pedagoginen varhaiskasvatus

Kasvatus on toimintaa, jolle on asetettu tavoite. Sillä ohjataan yksilön ominaisuuksien ja persoonallisuuden muotoutumista. Vanhemman kasvatus sisältää huolehtimista, opetusta

ja hoitamista, kun taas ammattikasvattajan teot ja toiminta pohjautuu tietoihin tekoihin. (Järvinen ym. 2009, 18–19.) Varhaiskasvatuslain (540/2018, 2 §) mukaan varhaiskasvatus tarkoittaa suunnitelmallista ja tavoitteellista opetuksen, kasvatuksen ja hoidon kokonaisuutta, jossa pedagogiikka on erityisesti esillä.

Pedagoginen toiminta varhaiskasvatuksessa suunnitellaan kasvattajien ammatillisen osaamisen, lapsen arvioinnin ja sen hetkisen kehitysvaiheen sekä systemaattisen havainnoinnin perusteella ja pohjalta (Heinonen ym. 2016, 82). Opetushallituksen (2020) mukaan lapsen vahvuudet, kiinnostuksen kohteet, yksilöllisyys ja osaaminen tulee tuntea. Lapsen tausta on huomioitava varhaiskasvatussuunnitelmaa tehtäessä. Opetushallitus tekee perusteet, joiden pohjalta varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan. Uudet perusteet on annettu vuoden 2018 lopulla ja varhaiskasvatusta järjestävät tahot ovat päivittäneet omat suunnitelmansa ja ottaneet ne käyttöön syksyllä 2019.

Varhaiskasvatusta saavalle lapselle on laadittava yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma, kun lapsi on aloittanut päiväkodin tai perhepäivähoidon (Ahonen 2017, 22). Suunnitelman on tarkoitus edistää varhaiskasvatuksessa säädettyjä tavoitteita (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 22§). Jokaisen lapsen yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma ohjaa ryhmän yhteisen suunnitelman tekemistä (Heinonen ym. 2016, 83).

Lapselle tehtävä varhaiskasvatussuunnitelma luo pohjan työn suunnittelulle ja toteutukselle. Suunnitelma on pohjana työntekijöille heidän tukiessaan lapsen kehitystä ja oppimista. Varhaiskasvatussuunnitelman tekeminen vaatii pedagogista osaamista. (Heinonen ym. 2016, 83.) Varhaiskasvatuslain (540/2018, 23§) mukaan päiväkodissa suunnitelman laatii varhaiskasvatuksen opettajan pätevyyden saanut työntekijä.

3.3 Hyvä varhaiskasvattaja

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus 2020) kerrotaan lapsen oppimisen perustana olevan lasten omat mielenkiinnonkohteet ja aiemmat kokemukset. Myönteisten tunnekokemusten ja vuorovaikutussuhteiden kerrotaan tukevan oppimista. Kettukankaan (2017, 135) mukaan holistisessa ja kokonaisvaltaisessa kasvatuskäsitteessä kaikki toiminta lapsen kanssa on uusi oppimisen mahdollisuus. Lapsen kasvu, oppiminen, kehittyminen on laaja-alaista ja siinä perustoiminnot ovat myös nähtävä kasvatustilanteina. Lapsi oppii lapselle merkityksellisissä tilanteissa.

Varhaiskasvatussuunnitelmassa laaja-alainen oppiminen on jaettu eri osa-alueisiin. Varhaiskasvattajien on tunnettava nämä osa-alueet ja sisällytettävä niiden tavoitteet kaikkeen toimintaan päiväkodin arjessa ja sen suunnittelussa jokaisen lapsen parhaaksi. (Helenius & Lummelahti 2018, 24.)

Eerola-Pennanen & Turjan (2017, 195) mukaan lapsiryhmän moninaisuus pitää nähdä pedagogisena rikkautena. Korkealaatuinen toiminta mahdollistuu yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon myötä. Yhdenvertaisuus tarkoittaa sitä, että kaikki lapset saavat mahdollisuuksia ja tilaisuuksia oppia.

Pedagogista suunnittelua ohjaa kasvattajien omat osaamisen alueet. Pedagogista toimintaa kehitettäessä tulisi voida luopua osasta vanhaa mallia. (Heikka, Hujala, Turja & Fonsen 2016, 55). Järvinen ym. (2009, 84) pitävät tärkeänä kasvattajan päivähoiton historian tietämystä ja oman työn näkemistä sen jatkumona. Lim & Lim (2013) ovat tutkineet kasvattajien ajatuksia hoitotilanteista sekä opettamisesta. Heidän tutkimuksensa mukaan kasvattajat, jotka toimivat koulutuksen ja teorian pohjalta olivat enemmän vuorovaikutuksessa lasten kanssa. Lim & Lim kehottavat tarkastelemaan kriittisesti vallitsevia toimintatapoja ja tuomaan koulutukseen enemmän tietoisuutta lapsen oppimisesta kaikessa toiminnassa. (Kettukangas 2017, 134.)

Lapsella on yksilölliset mieltymykset, ominaisuudet, tarpeet ja taidot. Lapsen tunteminen mahdollistaa yksilöllisen kohtaamisen ja huomioimisen toiminnansuunnittelussa. (Kettukangas 2017, 124 & 125.) Koivunen & Lehtinen (2016, 16) kirjoittavat havainnoinnin auttavan lapsen tuntemisessa sekä hänen käyttäytymisen syiden ymmärtämisessä. Heidän mukaansa havainnointi on kaiken pedagogisen toiminnan suunnittelun, arvioinnin ja toteutuksen perusta. Heikka ym. (2016, 58) pitävät arviointia pedagogiikan ytimenä, jossa kasvattajien on tarkoitus saada eri keinoin tietoa lapsesta.

Varhaiskasvatuksen opettajan sensitiivisyys ja vuorovaikutustaidot ovat merkityksellisiä lapsen kehityksen kannalta. Lapselle suotuisa vuorovaikutusympäristö mahdollistuu opettajan sosiaalisen ja emotionaalisen kyvykkyyden avulla. Suotuisa vuorovaikutusympäristö rohkaisee ja tukee lasta, ottaa huomioon lapsen yksilölliset kyvyt ja vahvuudet, ohjaa vuorovaikutustilanteissa sekä kannustaa yhteisölliseen toimintaan. (Jennings & Greenberg 2009, Koivula & Laakso 2017, 122 mukaan.)

4 VERKKO-OPETUS

4.1 Verkko oppimisympäristönä

1990-luvulla tietokoneiden tullessa ensimmäisiä kertoja mukaan opetukseen Suomen kouluissa alkoivat puheet teknologian hyödyntämisessä opetuksessa (Niemi, Vahtivuori-Hänninen, Aarnio & Kynäslahti 2014, 65). Opiskelujen siirtyessä verkkoon eivät oppimisen peruseriaatteen muutu. Oppimista mitataan samalla tavalla ja oppiminen tapahtuu samalla tapaa kuin ennenkin. Verkkoympäristön etuina nähdään sivujen muokattavuus käyttötarkoituksen mukaan, sekä helppokäyttöisyys ja materiaalien saatavuus (Atjonen ja Uusikylä 2000; Tenno 2011, Juomoja 2018, 37 mukaan.) Nykypäivänä verkossa on tarjolla monipuolisesti kursseja ja opetusteknologia kehittyy nopeasti ja kurssin läpi pääsemiseksi ei välttämättä tarvitse kertaakaan käydä luokkahuoneessa. Verkko-opetuksessa käytetään apuna opetukseen kehitettyjä sovelluksia, sekä internetistä löytyviä sovelluksia. Mobiililaitteet ovat kaiken ikäisten koululaisten saatavilla ja puhelimia on alettu hyödyntymään opetuksessa. (McDonald 2008, Toivola 2013, 12–13 mukaan.)

Matikaisen (2008) mukaan verkko-opetus voidaan jakaa neljään erilaiseen metaforaan. Ensimmäinen on, että verkko toimii vain tiedon jakelukanavana. Toisessa metaforassa verkkoympäristö toimii verkostona, joka yhdistää opiskelijat toisiinsa, sekä myös opettajan. Kolmantena vertauskuvana verkko toimii rakenteena opiskelijalle ja mahdollistaa yksilöllisen opiskelun ja erilaiset oppimistyyliä, sekä auttaa syventämään opittavaa aihetta. Viimeinen metafora kuvaa verkko-opiskelun eräänlaiseksi luokkahuoneeksi, joka mahdollistaa kanssakäymisen muiden opiskelijoiden kanssa ajasta ja paikasta riippumatta. (Toivola. 2013, 12.)

Digitalisaatio vapauttaa opiskelua ja tuo oppimateriaalin kaikkien saataville asuinpaikasta riippumatta, eikä opiskelijan ole enää pakko mennä koululle hankkimaan tietoa. On arvioitu, että nykypäivänä analoginen tieto eli painettu tieto, kuten kirjat ja aikakausjulkaisut ovat enää vain murto-osa internetistä saatavaan tietomäärään verrattuna. (Lempinen. 2014, 78–80.)

4.2 Opettajan eri roolit verkko-opetuksessa

Opettajan ja oppilaan rooli ei ole samanlainen kuin luokkahuoneessa, mutta vuorovaikutus ja dialogisuus ovat silti verkko-opetuksessakin keskeisessä asemassa (Määttä 2019, 8–9). Opettajan rooli on yhtä tärkeä niin verkko-, kuin lähiopetuksessakin. Verkossa opettajat suunnittelevat, ohjaavat ja pitävät kurssin selkeänä, sekä vievät verkossa tapahtuvia

keskusteluja oikeaan suuntaan ja auttavat ongelmatilanteissa. (Harju & Viitanen 2014, 212–214.)

Suominen ja Nurmela (2011, 35–37) määrittelevät opettajalle opettajan roolin lisäksi myös ohjaajan, valmentajan ja tukijan roolit. Opettaja määrittelee tehtävät, aikataulut ja materiaalit, kun taas ohjaajan roolissa opettaja varmistaa opetuksen sujuvan suunnitelman mukaan, sekä muistuttaa tarvittaessa kurssiin liittyvissä asioissa. Valmentajana opettaja toimii oppilaiden apuna ja auttaa oikeaan suuntaan. Tukijana olemisessa opettajan rooli on olla taustalla ja pyydettyäessä tarjota neuvoa ja tukea oppilaan toivomalla tavalla kurssin tavoitteisiin nähden.

Opettajan tulee tiedostaa, että videon tai pelkän puheen avulla opettaessa, tulee kiinnittää erityistä huomiota, kuinka tuo asiat esille ja mitä kaikkea voi sanoa ilman, että asia käsitetään väärin. Esimerkiksi opettajana vitsien kertominen, joka saattaisi luokkahuoneessa keventää tunnelmaa, ei välttämättä toimi verkossa. Sanavalinnoissa tulee kiinnittää huomiota, ettei asiaa voi viedä pois kontekstista tai esitettävää asiaa ymmärretä väärin. Verkossa tulee esiintyä mahdollisimman neutraalina oppilaille väärinkäsitysten välttämiseksi, kuitenkin hiljaa oleminen nähdään epäammattimaisena ja oppilaat tarvitsevat kurssille vetäjän ja palautteen antajan. (Schneid 2016, 203.)

Haavisto, Kivipensas, Tervo (2012, 30) mukaan opettajan tulee huomioida opiskelijoiden erilaisuus, eivätkä kaikki osallistu yhtä aktiivisesti. Tämä ei kuitenkaan vähennä heidän oppimistaan. Lisäksi erilaisista seurantatyökaluista, joilla nähdään opiskelijoiden suoriutuminen kurssilla kannattaa kertoa, sekä perustella työkalun käyttö, ettei asiaa pidetä opiskelijan holhoamisena.

4.3 Opiskelijana verkkokurssilla

Opiskelijan suoriutuminen verkko-opetuksessa vaatii opiskelijalta kiinnostusta ja halua oppia aihetta. Oppimisen eteen joutuu tekemään töitä, joka lisää aktiivista opiskelua verkossa ja vaatii opiskelijalta enemmän työpanosta. Ryhmätyöskentely keventää opiskelua ja mahdollistaa toisten opiskelijoiden kanssa ajatusten vaihtoa ja uusia näkökulmia opittavaan aiheeseen. Opiskelijan kirjautuessa ensimmäistä kertaa kurssille on hyvä laatia pieni kysely tai jokin vastaava tuotos, jossa opiskelijan tulisi arvioida omaa oppimistaan ja kurssin tavoitteita. Tämä motivoi ja sitoo opiskelijaa enemmän verkkokurssin suorittamiseen. (Suominen & Nurmela, 44–45.)

Verkossa opiskellessa palautteen saaminen on opiskelijalle yhtä tärkeää, kuin lähiopetuksessakin. Kirjallinen palaute auttaa opiskelijaa kehittymään ja parantamaan opintojaan. Palautteessa on hyvä tuoda konkreettisesti esille, kuinka opiskelija on kehittynyt ja missä

olisi vielä parannettavaa. Yhdessä tarkastelu on todettu myös opiskeluja tukevaksi ja motivoivaksi muodoksi käydä läpi yhteisiä kurssitehtäviä palautuksen jälkeen. (Lukkarinen & Rajalin. 2019, 64.)

Lehtisen (2015, 51–52) tekemässä tutkimuksessa tarkastellaan opettajien ja aikuisopiskelijoiden kokemuksia toisen asteen oppilaitoksen aikuisopiskelijoilta. Opettajien vastauksissa nousi esille kollegoiden tuki ja yhteistyö. Haastavaksi nähtiin vuorovaikutuksellisen oppimisympäristön luominen. Oppilaat näkivät verkko-opetuksen pääsääntöisesti positiivisena ja arkea helpottavana asiana. Mielekkääksi opetuksessa koettiin opetuksen monipuolisuus, joustavuus, haasteellisuus ja omien kokemusten reflektointi tehtäviä tehdessä. Toivolan (2013, 83–84) mukaan oppilaat hyötyisivät avoimesta ja vapaamuotoisesta keskustelusta, sillä opiskelijat loisivat itse keskenään uutta tietoa, eivätkä vain käyttäisi samoja verkko-oppimisympäristöissä olevia lähteitä.

Kirjoitettu teksti on verkossa yleisin vuorovaikutuksen väline, mutta tekstin avulla ei pysytty samaan vuorovaikutukseen kuin kasvokkain, jolloin nonverbaalinen viestintä kuten ilmeet ja eleet jäävät huomioimatta. Tämä vaikuttaa ohjeiden sisäistämiseen ja kurssin suorittamiseen. Opiskelijoilla on erilaisia oppitapoja oppimistyyliä ja -tapoja, joiden soveltaminen kurssilla voi olla haasteellista. Aktiiviset opiskelijat kokivat verkoissa käydyt pakolliset keskustelut uudeksi oppimiskokemukseksi, kun taas vähemmän aktiiviset kokivat saman asian pakollisena, eivätkä vastanneet kuin siihen mitä tehtävässä vaaditaan. (Toivola 2013, 79–80.)

4.4 Verkko-opetuksen haasteet

Kiilakoski (2012, 214) määrittelee teoksessaan yleisimmät kritiikin kohteet verkko-opetuksesta. Yhteistä näille on, että kritiikki kohdistuu yleensä oletukseen, jossa ajatellaan teknologian vaarantavan opetuksen ja tuottavan negatiivisia seurauksia. Esimerkiksi internetin kautta saadut ohjeet otetaan eri tavalla vastaan, kuin oppitunnilla opettajalta saadut.

Todella opettajakeskeinen opetus vaikuttaa opetukseen negatiivisella tapaa ja opetustilanteesta tulee vain opettajan neuvon jakamiskanava. Opetukseen käytettävistä ohjelmista tulee ottaa kaikki hyöty irti, mutta opettaja pystyy silti määrittämään ja käyttämään niitä opetusmetodeja, jotka näkevät parhaakseen. Verkkokurssit ovat koko ajan muuttuvia ja kehittyviä opetustilaisuuksia, joten myös opettajan on hyvä pyytää omasta opetuksestaan palautetta. (Suominen & Nurmela 2011, 231.)

Laajakaan asiantuntemus verkon hyödyntämisen teknisistä mahdollisuuksista ei korvaa pedagogisen asiantuntemuksen puutetta. Kursseja kehitetään nykypäivänä enemmän opiskelijajohtoisiksi ja käyttöliittymät ovat entistä käyttäjäystävällisempiä, voi vaarana olla,

että oppimisympäristöä rakennettaessa ajatukset suuntautuvat enemmän teknologiaan kuin inhimilliseen kehitykseen ja pedagogisiin lähtökohtiin. (Pirttimäki 2004, 11–12.) Nykypäivänä vietetään paljon aikaa sosiaalisen median parissa ja palveluiden käyttöjärjestelmät on opiskelijoiden kesken omaksuttu hyvin, kuitenkin oppimiskäytössä olevat sovellukset ja sivut eivät ole yhtä luontevaa käyttää, eikä niitä haluta käyttää, sillä ne koetaan monimutkaisiksi. Verkko-oppimisympäristöstä tulee tehdä mahdollisimman motivoiva ja opiskelijaa kiinnostava. Kuitenkin verkko-oppimisympäristön ongelmat ja haasteet eivät poistu ja ne toimivat myös opetuksellisina asioina. (Toivola 2013, 84.)

Ryhmätyöt ovat yleinen malli käydä tehtäviä verkossa läpi, sillä se on helppoa toteuttaa isommissakin ryhmissä, kuitenkin tämä ei sovi kaikille ja eniten kärsivät kurssin hiljaisimmat oppilaat, jotka eivät muutenkaan lähiopetuksessa olisi puheenvuorossa. Ryhmätyöskentelyssä saatetaan olettaa, että kaikki muutkin ryhmän jäsenet ovat opetettavasta asiasta yhtä perillä kuin itse on. Myös opettaja saattaa esittää asian liian tehtäväpainotteisena, jolloin teoriaosuus kärsii, eivätkä kaikki pysy opetuksessa mukana. Hiljaisemmat oppilaat kokevat helposti pelkässä verkko-opetuksessa, etteivät saa tarvittavaa tukea ja neuvoa kurssin aikana. (Gillett-Swan 2017, 21.)

Jo 2000-luvun alussa verkko-opiskelua on pidetty seuraavana isona edistysaskeleena opiskelussa ja työelämässä, kuitenkin on tutkittu, että verkko-opiskelujen suunnitteleminen on yli viisi kertaa hitaampaa, kuin lähiopetuksen suunnittelu. Syynä tähän on yksilöllisen avun tuki, opiskelijoiden turhautuminen ja kurssiteknologiassa avustaminen. Verkko-opetusta ei nähdä perinteisen opetuksen tuhona, vaan pikemminkin tukena, joka tuo perinteiseen opetukseen lisää syvyyttä. (Carliner, Shank 2008, 24–25.) Saarinen, Varis, Vainio, Rintala, Piipari & Nokelainen (2002) toteavat, että saman asian opettamiseen verkon välityksellä menee 10–20 % enemmän aikaa, kuin lähiopetuksessa menisi vastaavaan aiheeseen. (Haavisto ym. 2012, 29.)

4.5 Opetusvideoiden merkitys verkko-opetuksessa

Videot ovat olleet osana lähiopetusta jo monta vuosikymmentä, eikä niiden mukaan ottaminen opetukseen ole uusi asia. Nykypäivänä kuitenkin videot ovat yleistyneet räjähdysmäisesti ja videoita katsotaan, sekä tehdään itse vapaa-ajalla viihteeksi. Videot ovat vaikiinnuttaneet paikkansa osana opetusta, ja teknologian kehittyminen on mahdollistanut videoiden helppoa jakamista, käyttämistä ja tekemistä. Videot on koettu hyväksi tavaksi tukea oppilaan omaa henkilökohtaista opintosuunnitelmaa tai -polkua, sillä oppilaan on helpompaa käydä itselleen sopivaan tahtiin kurssin asioita lävitse eikä ole pakko pysyä muun ryhmän mukana. (Pirnes 2018, 47–49.)

Videoiden kestolla on merkitystä ja on tutkittu, että opiskelijat suosivat lyhyitä alle kuuden minuutin opetusvideoita ja opiskelijoiden mielestä pitkien videoiden kohdalla olisi hyvä kertoa miksi video on pitkä, näin opiskelija ei ajattele, että videosta on tehty tarkoituksella pitkä. Lyhyillä videolla uudelleen katsottavuus säilyy paremmin ja opiskelijat jaksavat katsoa niitä useammin. Kasvojen näyttäminen videossa koetaan henkilökohtaisemmaksi, jolloin myös kiinnostus opetusvideota kohtaan säilyy paremmin. Lisäksi innostava puhetyyli, kaaviot, PowerPoint-esitykset ja normaalia puhetta hieman nopeampi puhe nähdään videoiden eduksi. (Pirnes 2018, 25.) Oppilaat valitsevatkin tekstin tai kuvan sijaan mieluiten videon, jossa esitetään sama asia (Kannasto & Janhunen 2016,1).

Videot eivät ole pelkästään opettajan työkalu tuoda opetuksellisia asioita ilmi, vaan oppilaatkin hyötyvät päästessään tekemään itse videoita opettavasta aiheesta. Suunnitellessa videon tekoa oppilaat paneutumavat aiheeseen enemmän ja samalla syventävät omaa oppimistaan, sekä harjaannuttavat omia videon teko taitojaan. Itse tehty video motivoi katsomaan muidenkin oppilaiden tuotoksia ja syventämään omaa oppimista vieläkin enemmän. (Kannasto & Janhunen 2016, 1.)

5 VUOROVAIKUTUS

5.1 Vuorovaikutus varhaiskasvatuksessa

Vuorovaikutus on yksilöiden välistä kohtaamista, joka saattaa rakentua eri sisällöistä.

Vuorovaikutus on aina dialogista, ja se on riippuvainen molempien osapuolien osallisuudesta. Vuorovaikutustilanteessa molemmat osapuolet tuovat oman eletyn historian ja aikaisemmat kokemukset. (Hinde 1987, Salmisen 2017, 164 mukaan.)

Järvisen ym. (2009, 159) mukaan varhaiskasvatus on ihmissuhdetyötä, jonka takia työntekijän tulee omata hyvät vuorovaikutustaidot.

Monen tasoiset vuorovaikutussuhteet toimivat erilaisina kasvun, kehityksen ja oppimisen areenoina (Salminen 2017, 164). Jokaisesta vuorovaikutustilanteesta voi jokainen oppia jotain uutta. Vuorovaikutustilanteessa antaudutaan toisten osapuolten näkemysten vaikutukselle, sillä luodaan vaikutelma, että jokaista kuunnellaan ja arvostetaan. Tilanteen keskinäinen luottamus perustuu näihin tunteisiin. (Karjalainen, Lindroos, Matero & Siloman 2020, 73.)

Päiväkodin arkeen kuuluu erilaiset kohtaamiset ja yksilöiden väliset vuorovaikutustilanteet. Vuorovaikutus toimivana ja arvostavana aikuisen ja lapsen välillä voi parhaillaan tukea lapsen kasvua ja kehitystä sekä edistää oppimista. (Salminen 2017, 163.)

Hyvä vuorovaikutus perustuu kykyyn ja haluun puhua suoraan ja rehellisesti. Oman näemyksen esittäminen rauhallisesti sekä toisen kuuntelu ovat tärkeä osa hyvää vuorovaikutusta. (Karjalainen ym. 2020, 73.) Hyvän ammatillisen vuorovaikutuksen perusta on vuorovaikutusvastuu, asiakaslähtöisyys, vastuu omista ajatuksista, tunteista ja teoista sekä hyvätahto (Järvinen ym. 159).

5.2 Vuorovaikutuksen oppiminen

Jokainen työntekijä kohtaan asiakkaan, lapsen tai aikuisen yksilöllisesti ja tilanteen vaatimalla tavalla. Oikean vuorovaikutustavan valinta saattaa olla vaikeaa, mutta harjoittelemalla vuorovaikutustaitoja ohjaaja voi valita parhaan mahdollisen tavan asiakkaan tarpeisiin nähden. (Karjalainen ym. 2020, 73.)

Jokainen työntekijä varhaiskasvatuksessa tekee työtä tiiviisti omalla persoonallaan. Tästä syystä vuorovaikutus on nostettu tärkeäksi laatuksiteriksi. Ei ole olemassa valmiiksi laadittuja pedagogisia niksejä haastavien kasvatustilanteiden varalle, joten työntekijän on kehitettävä vuorovaikutustaitojaan jatkuvasti. Vuorovaikutuksen kehittämällä työntekijän pedagoginen toiminta kehittyy laadukkaaksi ja suhde asiakkaisiin paranee. Tästä syystä

jokaisen työntekijän tulisi pysähtyä ja miettiä omaa vuorovaikutustaan. Tämän takia omien vuorovaikutustaitojen tarkastelu omana ilmiönä, auttaa huomaamaan kuinka pienet muutokset vaikuttavat kokonaisuuteen. (Ahonen 2017, 49.)

Työntekijöiltä edellytetään ammattitaitoa ja herkkyyttä tunnistaa erilaisia pedagogisia mahdollisuuksia eri tilanteissa. Lasten tekemien aloitteiden ja tunnetilojen tunnistaminen, sekä oman toiminnan suuntaaminen niiden mukaisesti on työntekijän tärkeä taito. Usein pienten lasten aloitteet ovat sanattomia ja kehollisia, joten työntekijöiltä vaaditaan erityisiä vuorovaikutustaitoja. Aloitteiden ymmärtäminen niihin vastaaminen edellyttää työntekijältä erityistä läsnäoloa ja lapsen tuntemista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, Salminen 2017, 165 mukaan.)

Ahonen (2017, 61) on väitöstudkimuksessaan tarkastellut varhaiskasvatustilanteiden vuorovaikutuksellista ja pedagogista toimintaa haastavissa kasvatustilanteissa. Päiväkodin arjessa haastavia kasvatustilanteita syntyi ohjattujen tuokioiden aikana, jossa tuokioon osallistui enemmän kuin kymmenen lasta. Toinen haastavien kasvatustilanteiden aiheuttaja oli siirtymätilanteet.

5.3 Vuorovaikutus opetuksessa

Modernin oppimiskäsityksen mukaan opettajan ja oppilaan välinen yhteistyö ja vuorovaikutus on perusta oppimiselle (Bruffe 1993, Kauppinen 2016, 1 mukaan). Yhteistyön korostuessa oppilaiden kesken johtaa se uuden tiedon luomiseen (Fung 2014, Kauppinen 2016, 1 mukaan).

Mooren (1989) mukaan oppimiseen liittyy kolme eri vuorovaikutustyyppiä. Vuorovaikutus jaetaan oppimistilanteessa oppijan ja opettajan, oppijan ja sisällön sekä usean oppijoiden väliseen vuorovaikutukseen. (Kauppinen 2016, 7.)

Oppimisympäristöissä eri koulujen ja opetusryhmien välillä on eroja, joita voidaan tarkastella vuorovaikutuksen laadun kautta. Oppimisprojektin keskeisimmäksi laatua määrittäväksi tekijäksi on noussut opettajan ja oppilaiden välinen vuorovaikutus. Aktiivisuus korostuu nykypäivän opetuksessa. Opettajan tehtäväksi on jäänyt turvata oppilaiden aktiivinen toimijuus luokan vuorovaikutuksessa. (Rasku-Puttonen 2018.)

Yhdessä oppiminen on kahden tai useamman yksilön välillä tapahtuvaa oppimista. Vuorovaikutus yksilöiden välillä saa yksilöt jakamaan käsityksiään, lisäämään omaa sekä muiden tietämystä ja saavuttamaan tavoitteita yhdessä. Tiedon kehittyessä yksilöt myös kehittävät omia sosiaalisia taitojaan sekä luovat sosiaalisia suhteita. (Cecez-Kecmanovic & Webb 2000, Kauppinen 2016, 5 mukaan.)

So:n & Brush:n (2008) mukaan vuorovaikutusta voi opetustilanteissa ilmetä joko kasvokkain tai teknologian välityksellä (Kauppinen 2016, 12.) Kasvokkain tapahtuvassa vuorovaikutuksessa korostuu fyysiset, konkreettiset tekijät. Kasvokkain tapahtuvassa opetuksessa opetusta voi tehostaa erilaisten ryhmä- sekä yhteistyöharjoitusten avulla. Kun taas teknologia tuo mahdollisuuden järjestää opetusta paikasta ja ajasta riippumatta. Oppilaat ja opettaja luovat vuorovaikutuksen teknologian avulla. Teknologiaa voi hyödyntää opetuksessa oppimisen ja vuorovaikutuksen tukena, eikä se itsessään takaa tehokasta oppimista. (Kauppila 2016, 23.)

6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

6.1 Prosessin kuvaus

Opinnäytetyön suunnittelu alkoi huhtikuussa 2020 toimeksiantajalta saadusta toiveesta kehittää varhaiskasvatuksen opintojakson teemojen opettamista verkossa. Huomasimme verkko-opetuksen yleistyneen opintojemme aikana, joten aiheita oli mielenkiintoista lähestyä. Prosessin alussa keskustelimme omista verkko-opetukseen liittyvistä tuntemuksista ja kokemuksista. Kokemuksemme olivat keskustelun alussa negatiivisia, mutta pohdittuamme löytyi useita positiivisia puolia. Opinnäytetyössä saataviin tuloksiin ja tietoihin lähdimme avoimin mielin ja tuomatta omia mielipiteitä näkyväksi.

Prosessi alkoi suunnitelman laatimisella ja esittelyllä. Hyvin tehty suunnitelma tuki opinnäytetyön tekemistä. Tutkimuslupa haettiin LAB-ammattikorkeakoululta ja opinnäytetyö aloitettiin toukokuussa.

Toimeksiantaja toivoi tietoa ja aitoja tuntemuksia opiskelijoilta. Loimme haastattelun opiskelijoille, jotka ovat suorittaneet varhaiskasvatuksen opintojakson keväällä 2020. Koimme haastavaksi tuottaa kysymyksiä, joilla saadaan mahdollisimman kattavasti vastauksia. Kysymyksiä pyöriteltiin useamman kerran. Emme halunneet niiden ohjaavan vastauksia automaattisesti verkko-opetuksen negatiivisiin puoliin. Vastauksien toivottiin olevan kuvailevia, avoimia sekä aitoja. Yhden kysymyksen vastausvaihtoehtoina oli kyllä tai ei.

Opiskelijoilta saadut vastaukset ja toimeksiantajan toiveet ohjasivat teoriaosuuden muodostumista. Pääteemoiksi nousivat vuorovaikutus, varhaiskasvatus, verkko-opetus, kokemuksellisuus ja toiminnallisuus. Teoriatiedon rajasimme vastaamaan tutkimuskysymyksiin. Teoriaosuutta tehdessä opimme aiheista paljon uutta mikä ei opinnäytetyössä tule näkyväksi. Opimme myös hankkimaan tietoa sekä lähdekritiikkiä. Opiskelijan ja opettajan roolien tarkastelu nousivat esille haastattelujen myötä sekä toimeksiantajan toiveesta. Rooleja tarkasteltaessa olisimme kaivanneet opettajille tehtyä kyselyä. Tämän olemme tuoneet esille mahdollisia jatkotutkimuksia miettiessämme.

Kyselystä saadut vastaukset kirjattiin Word-tiedostoon (Liite 1) tutkimustehtävää kuvaavien ilmaisujen mukaisesti. Vastaukset redusointiin taulukkoon, joka lisättiin opinnäytetyön liitteeksi. Haastattelujen ja niistä koottujen ilmaisujen pohjalta aloimme pohtimaan erilaisia kehitysideoita opintojakson kehittämiseen, joista teimme erillisen Power Point –esityksen (Liite 2), jota voidaan helposti käyttää opetuksen suunnittelussa.

Opinnäytetyö on ensisijaisesti opiskelijan asiantuntijuutta ja ammatillista osaamista kehittävä oppimisprosessi, jossa opiskelija itse toimii keskeisenä tiedonhankkijana, sekä

toimijana. Oppimisprosessia tukee ohjaava opettaja, joka myös samalla kannustaa eteenpäin, sekä toimii laadunvarmistajana. Toimeksiantaja on myös velvoitettu nimeämään työelämäohjaajan, jolta opiskelija saa tukea ja tarkempaa näkökulmaa opinnäytetyön aiheita koskien. (Arene 2020, 6).

Osallistuimme verkossa järjestettäviin opinnäytetyö ohjauksiin. Ohjauksissa saimme opinnäytetyö ohjaajalta apua teoreettisiin ja rakenteellisiin asioihin sekä vertaistukea ja vinkkejä muilta opiskelijoilta.

Prosessin lopussa, keskustelimme ohjaavan opettajan kanssa ja saimme arvokasta palautetta työstämme. Teimme kielenhuoltoa ja jäsentelimme tekstiä. Prosessi on ollut opettavainen. Olemme oppineet tutkimuksen perusteita ja seuraavaa tutkimusta olisi helpompi lähteä toteuttamaan. Ryhmänä työskentely opetti lisää vuorovaikutuksen merkityksestä ja antoi eväitä työelämän tiimityöskentelyyn.

6.2 Tutkimuksellinen opinnäytetyö

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi valikoitui laadullinen tutkimus, jossa lähdetään liikkeelle empiirisistä havainnoista. Saatua havaintomateriaalia tulkitaan analysoinnin avulla. Analysoinnin ja muistiinpanojen pohjalta nostetaan materiaalista tutkimuksen kannalta merkittäviä teemoja luoden niistä yleisiä luokittelukategorioita. (Hirsijärvi, Remes & Saja-vaara 2013, 266.) Tutkimuksellisen opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa uutta tietoa ja saada vastauksia työelämästä nousseisiin kysymyksiin ja ongelmiin. Tutkimusta tehdään käyttämällä laadullisia aineistonkeruu- ja analysointimenetelmiä. (LAB-ammattikorkeakoulu 2020.) Tietoa halutaan ihmisten omista tuntemuksista ja kokemuksista, siksi laadullinen tutkimus on valikoitunut menetelmäksi (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009, 47).

Laadullisessa tutkimuksessa on hyvä asettaa avoimempi tutkimustehtävä eikä tehdä liian tarkkoja määritelmiä tutkittavaan ongelmaan. Mitä ja miten kysymyksiä on hyvä käyttää laadullisessa tutkimuksessa, sillä tavoitteena on ymmärtää ja selittää jotain ilmiötä. Tarkoituksena ei ole tilastollisten yhteyksien ymmärtäminen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009, 49.)

6.3 Aineiston keruu ja analysointi

Yleisempiä aineistonkeruu menetelmiä laadullisessa tutkimuksessa ovat haastattelu, kysely, havainnointi ja erilaisista dokumenteista kerätty tieto (Tuomi & Sarajärvi 2018). Menetelmää valittaessa on pohdittava tutkimusongelmaa, eli mitä tietoa tarvitaan. Mitkä keinot ovat parhaita tiedon saamiseksi. Aineistonkeruun tarkennukseen liittyy kysymys, miten

ja millaista sekä kuinka paljon ja keneltä aineisto kerätään. Mielenkiinto jonkun tietyn ryhmän kokemuksiin muodostaa tutkimukseen tapaustutkimuksellisen näkökulman. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009, 13 & 47.)

Tässä opinnäytetyössä aineistoa kerättiin varhaiskasvatuksen opintojakson käyneiltä kahdelta opiskelijalta. Heillä on tuorein tieto opintojakson toteutus menetelmistä. Aineisto kerättiin puolistrukturoidun haastattelun avulla, joka toteutettiin avoimena kyselynä Google Forms –palvelussa, sillä mahdollistettiin vastaajien anonyyminä pysyminen. Toimeksiantaja toivoi avoimia vastauksia, jolloin myös opiskelijan omat tuntemukset saavat tilaa. Puolistrukturoidussa haastattelussa vastausvaihtoehdot puuttuvat, jolloin vastauksiin ei voi vaikuttaa ennalta ja kysymykset ovat kaikille samat (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009, 56–57).

Laadullisessa tutkimuksessa analyysitapana voidaan käyttää sisällönanalyysia. Sisällönanalyysillä on tarkoitus tehdä näkyväksi tekstistä nousseita merkityksiä. Se on tarkoituksenmukainen analyysitapa, kun halutaan saada tiivistetty yleiskuva. Tekstistä nousseiden yhtäläisyyksien ja erojen kuvaaminen tekstiin mahdollistuu sisällönanalyysilla. (SPOKEN 2020). Sisällönanalyysin ensimmäinen vaihe on kyselyn pelkistäminen eli redusointi. Pelkistämisessä aineisto pilkotaan pienempiin osiin ja etsitään tutkimuskysymyksiä kuvaavia ilmaisuja. (Lähdesmäki, Oinonen, Sandgren & Sarajärvi 2000. Tuomi & Sarajärvi 2018, 92 mukaan.) Sisällönanalysoinnin jälkeen tulkittiin haastattelut eli tehtiin johtopäätöksiä haastateltavien vastauksista ja pohdittiin mitä haastateltava on tarkoittanut vastatessaan kysymykseen. Aineistosta nousseet aiheet nostettiin esille ja selitettiin auki.

7 TULOKSET

7.1 Toiminnallisuus ja kokemuksellisuus

Toiminnallisuuden sekä kokemuksellisuuden merkitys oppimisessa nousi esille monesta vastauksesta. Niiden keinoin oppiminen koettiin kaiken kaikkiaan hyödylliseksi.

Tunnetaidot, motoriset taidot ja kulttuurinen moninaisuus nousivat esille kysyttäessä mitä olisi hyvä käsitellä ja harjoitella kokemuksellisuuden keinoin. Näihin teemoihin koettiin olevan helpompi syventyä, mikäli toiminnallisuus kuuluisi opetukseen.

Haastateltavat kokivat, että kokemuksellisuuden keinoin oppiminen olisi hyvä tapahtua toiminnallisesti lähiopetuksessa. Kehitysideoihin (Liite 2) on koottu ideoita, joilla toteuttaa toiminnallisia keinoja verkko-opetuksessa.

Ohjaamisen harjoitteluun kaivattiin toiminnallisuutta, antamalla mahdollisuuksia ohjata tuokioita pienryhmissä. Kehitysideoihin on kirjoitettu esimerkki tunnetaitojen ohjaamisesta verkossa.

7.2 Opintojen sisältö

Case-tehtävät haastateltavat nostivat tärkeäksi oppimisen työkaluksi ja sen toteuttaminen ryhmätyönä toisi tehtävään uusia näkökulmia, ja ryhmässä tehtävän purku olisi antoisampaa. Haastateltavat kokivat case-tehtävät hyväksi tavaksi oppia verkossa, mutta niissäkin olisi kehitettävää. Rooleja voisi jakaa useammalle opiskelijalle ryhmän kesken, jolloin mahdollisimman moni osallistuu, eikä ole vain katsojan roolissa. Roolitukset tuovat tehtäviin uusia ulottuvuuksia, joiden avulla tehtävään saadaan lisää sisältöä ja ryhmä voi harjoitella erilaisten lapsiryhmien ja esimerkiksi vanhempien kohtaamista.

Tehtävien läpikäynti nousi haastateltavien vastauksista esille, kuitenkin se koettiin helposti raskaaksi ja työlääksi vaiheeksi verkko-opinnoissa. Ennakoon case-tehtävään tutustumisen ajateltiin auttavan tehtävän suorittamisessa.

Haastattelussa tuotiin esille pedagogiikan ja osallisuusosaamisen kokonaisvaltaisen ymmärryksen merkitys heti opintojakson alussa. Haastateltavat toivoivat, että sana pedagogikka avattaisiin selkeämmin esimerkiksi pedagogisen suunnittelun, toteuttamisen ja arvioinnin teeman kautta. Lapselle luontevan oppimistavan merkitys pedagogiikassa koettiin myös laajana aiheena ja toivottiin sen selitystä asian yhteydessä. Näiden avulla didaktinen kolmio avautuisi paremmin.

7.3 Opettajan merkitys

Haastateltavat kokivat opettajan roolin tärkeänä opintojaksolla. Opettajan läsnäoloa pidettiin tärkeänä tekijänä opiskelijoiden osallistumisen varmistamiseksi. Yhteiset keskustelut ja tehtävien läpikäymiset koettiin tärkeäksi ja tämä vaatii jokaisen osallistumisen. Vastauksista nousi esille tehtäviin valmistutumisen merkitys, joka voidaan taata opettajan aktiivisuudella tehtävien suunnittelussa. Vastauksista kävi ilmi myös, että pienryhmätyöskentelyssä, sekä muissa verkkotapaamisissa opettajan läsnäolo ja kiertäminen ryhmissä ohjaa työskentelyä oikeaan suuntaan.

Haastateltavat kokivat oppilaiden aktiivisuuden ja osallisuuden kannalta haastavaksi sen, että opettaja ei välttämättä kerkeä auttamaan kaikkia samoin kuin lähiopetuksessa. Palautteen antaminen koettiin vähäisemmäksi verkon välityksellä.

7.4 Verkko-opetus

Haastateltavien vastauksista voi todeta, että verkko-opinnoista pelätään tulevan liian teoreettisia, jolloin opetuksesta voi tulla liian raskasta ja erilaiset oppimismenetelmät eivät toteudu. Vuorovaikutuksen suppeus ja yksipuolisuus verkkokeskusteluissa tuotiin myös esille. Ilmeiden, eleiden ja katsekontaktin puute nähtiin haasteena ja vastaajat kokivatkin, että tämä voi johtaa väärinkäsityksiin ryhmän sisällä.

Verkkokameroiden löytyessä lähes kaikilta pohtivat haastateltavat, että voisiko sen käyttö olla pakollista, jolloin nähtäisiin oikeasti ketkä ovat läsnä, eikä kukaan esimerkiksi tee jotakin muuta samaan aikaan. Verkkokurssilla kysymyksiin vastasivat usein samat ihmiset, eikä haluttua vuorovaikutusta syntynyt.

Haastateltavat nostivat esille valmiiksi tehtyjen vinkki- ja esimerkkivideoiden hyödyn ohjauksen opettelussa. Haastateltavien mielestä videoista saattaisi nousta uusia tapoja ja kehitettäviä elementtejä ohjaukseen.

8 YHTEENVETO

8.1 Johtopäätökset

LAB-ammattikorkeakoulu toimi opinnäytetyön toimeksiantajana. Tavoitteena oli löytää uusia keinoja sekä ideoita varhaiskasvatuksen opintojakson verkko-opetusosioon. Opiskelijoiden aidot kokemukset verkko-opetuksesta haluttiin saada suunnittelun pohjalle, sillä heillä oli tuore kokemus opintojakson suorittamisesta. Kielellisesti vastaukset olivat helposti luettavissa ja yhtenäisiä, eikä ristiriitoja esiintynyt vastaajien kesken. Haastattelun tuloksia analysoitiin ja peilattiin teorialtioon. Prosessin kautta tehtiin kehitysideoita, joita toimeksiantaja pystyy hyödyntämään varhaiskasvatuksen opintojakson verkko-opetuksen suunnittelussa. Kehitysideat ovat konkreettisia tehtäviä ja opetusmenetelmä ideoita sekä tietoa opettajan ja opiskelijan rooleista verkko-opetuksen toteutuksessa. Kehitysideat on koottu PowerPoint-esitykseen, jossa ne ovat nähtävillä.

Opinnäytetyön yksi keskeinen teema oli vuorovaikutuksen oppiminen verkon välityksellä. Opinnäytetyössä selvitettiin teorian pohjalta vuorovaikutuksen muotoja sekä vuorovaikutuksen oppimista verkossa. Haastattelun tuloksien mukaan verkko-opetuksessa vuorovaikutus jää vajaaksi, eikä ihmisten kohtaaminen ole samalla tasolla kuin lähiopetuksessa. Erilaisten vuorovaikutukseen liittyvien harjoitteiden suorittaminen verkossa koettiin haastavaksi nonverbaalisen viestinnän puuttuessa. Myös Lehtisen (2015, 51–52) tutkimuksessa opettajien vastauksista nousi esiin vuorovaikutuksellisen oppimisympäristön luominen. Jennings & Greenberg (2009) varhaiskasvattajan vuorovaikutustaidot ovat merkityksellisiä lapsen kehityksen ja suotuisan vuorovaikutusympäristön kannalta (Koivula & Laakso 2017, 122).

Opinnäytetyöhön vastanneiden opiskelijoiden vastauksista nousi huoli opintojen toteutumisesta turhan teoriapainotteisena, jolloin monipuolisten oppimismenetelmien käyttäminen vähentyy. Opetuksen mielekkyyttä parantaa monipuolisuus, joustavuus, haasteellisuus ja omien kokemusten reflektointi. Nykymaailmassa videot yleistyvät kovaa vauhtia ja niitä käytetään laajasti opetuksen tukena, videoista saadaan inspiraatiota ja tietoa. (Suominen & Hakanurmi 2013, Kannasto & Janhunen 2016, 1 mukaan.)

Opiskelijoiden toive case-tehtävistä nousi esille, kun kysyttiin erilaisista menetelmistä oppia jotain uutta. Haastateltavat kokivat case-tehtävät hyväksi menetelmäksi ja kokivat saavansa case-työskentelyllä uusia näkökulmia ja kokemuksellisuutta teorian tueksi. Opettajan roolia sekä tehtävien selkeää ohjeistusta pidettiin merkittävänä laadukkaan verkko-opetuksen mahdollistajana. Haastateltavien vastausten pohjalta voidaan päätellä, että opiskelijat kaipaavat opettajan läsnäoloa sekä palautteen antoa verkossa samaan tapaan,

kuin fyysisessä opetuksessa. Palaute auttaa opiskelijaa parantamaan omaa reflektointiaan.

Verkko-opetuksen yleistyessä myös haastateltavat toivat vastauksissaan esille, kuinka videoyhteys on tärkeä osa verkko-opetusta ja mahdollistaa paremman vuorovaikutuksen opettajan, sekä kurssilaisten välillä. Haastateltavien toiveena oli opettajien tuottamia opetusvideoita, joista saisi vinkkejä ohjaukseen. Videoilla annettaisiin esimerkkejä erilaisista toimintatavoista sekä ohjaus menetelmistä.

Videon välityksellä saadaan eleet ja ilmeet osaksi vuorovaikutusta. Oppimisen kannalta ryhmää tai vuorovaikutusta ei nähdä pakollisena. Vuorovaikutuksen on kuitenkin huomattu lisäävän viihtyvyyttä, sitoutumista ja motivaatiota, sekä tuottavan uusia näkökulmia lähestyä aihetta. (Toivola 2013, 21.) Joutsenvirran (2009) mukaan vuorovaikutusta tapahtuu verkossa myös asynkronisesti eli paikasta riippumattomana, jolloin esimerkiksi opiskelijat voivat keskustella tehtävästä eri aikaan tekemällä siitä muistiinpanoja opintojakson verkkosivulle. Vastauksia pystyy miettimään pidempään ja omien ajatusten jakaminen koetaan helpommaksi kuin lähiopetuksessa. (Haavisto ym. 2012, 10).

Haastateltavat nostivat vastauksissaan esille, että verkkokurssit lisäävät poissaoloja, sekä mahdollistaa vain kurssilla lorvimisen. Tellan (2001) mukaan verkko lisää tasa-arvoa ja mahdollistaa arempienkin oppilaiden osallistumisen keskusteluun, joka muutoin lähiopetuksessa saattaisi jäädä pois (Haavisto ym. 2012, 12–13).

Haastatteluista käy ilmi, että monikulttuurisuuden teema sekä tunnetaitojen opettaminen olisi käytävä läpi kokemuksellisuuden keinoin. Tunteiden säätelyn oppiminen on useassa tutkimuksessa osoitettu parantavan hyvinvointia. Tunteet vaikuttavat aina käyttäytymiseemme, mutta tunteiden säätely mahdollistaa myös käyttäytymisen säätelyn. (Kanninen & Sigfrids 2012, 82.)

Sosioemotionaalisten taitojen kehittyminen vaatii lapselta omien ja toisten tunteiden tiedostamista. Varhaiskasvatuksessa tunnetaitojen opettelu on tärkeää. Yhdessä lapsen kanssa tunteista on puhuttava, niitä on nimettävä ja opeteltava tunnistamaan. Tunnetaitoihin kuuluu tunnetiloista selviäminen ja ylipääseminen. Tunteiden säätelytaito on olennainen osa opettelua. Tunnetaitojen läpikäymisen ja harjoittelun menetelminä toimivat hyvin draamankeinot sekä nukketeatteri. (Koivula & Laakso 2017, 122–123.)

8.2 Tutkimuksen hyödynnettävyys ja jatkotutkimusaiheet

Tutkimusta voisi jatkaa tekemällä uuden tutkimuksen, jossa tutkimuskohteena olisi kehitysideoiden pohjalta toteutettu varhaiskasvatuksen opintojakso. Tutkimuksesta saataisiin

uutta tietoa, joiden pohjalta pystyttäisiin kehittämään verkko-opetusta lisää, mutta myös saamaan laajemmalta otannalta vastauksia ja kokemuksia.

Opintojakson opettajille voitaisiin toteuttaa samanlainen haastattelu, jolloin nähtäisiin opettajien näkemys ja kehittämiskohteet opintojaksosta. Opettajien toiveet opiskelijoille verkko-opetuksen osalta olisi myös kiinnostavaa. Näiden tutkimusten keskeisiä tutkimuskysymyksiä voisi olla esimerkiksi, miten parantaa verkkoa oppimisympäristönä tai kuinka hyödyntää opiskelijoiden olemassa oleva tietämys aiheesta, miten opettaja kokee verkossa opettamisen sekä mitä opiskelijalta vaaditaan verkko-opetuksessa opettajan kokemuksen mukaan?

8.3 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen etiikka käsittää yleensä kysymyksiä liittyen eettisyyteen. Näiden kysymysten tarkastelu nousee esille tutkimuksen eri vaiheissa, kuten suunnittelu, menetelmien valinta, aineiston kokoaminen, luokittelu ja julkaiseminen. (Launis & Pietarinen 2002, 46.)

Opinnäytetyön luotettavuutta saadaan lisättyä prosessin kuvaamisella yksityiskohtaisesti ja tarkasti. Esimerkiksi kerrotaan, kauanko haastatteluihin on mennyt aikaa, onko prosessin aikana tullut vastoinkäymisiä tai virhetulkintoja aineistosta. Lukijalle selitetään myös, kuinka ja miksi juuri näin on päätetty jakaa vastaustulokset. Yksityiskohtainen tarkastelu lisää opinnäytetyön ymmärrettävyyttä. (Hirsjärvi ym. 2009, 232–233.)

Koko opinnäytetyöprosessin aikana on työssä noudatettu hyvän tieteellisen käytännön ohjeita. Ohjeistus antaa suuntaa tutkimuksen eettisyydelle. Ohjeiden avulla tutkija voi toimia vastuullisesti ja oikeita toimintatapoja käyttäen. Hyvän tieteellisen käytännön ohjeistus takaa, rehellisyyden, huolellisuuden ja tarkkuuden työtä tehdessä. (TENK 2012.)

Tutkimusta tehdessä on pyrittävä välttämään virheitä. Tämän takia jokaisessa yksittäisessä tutkimuksessa on arvioitava tutkimuksen luotettavuutta. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 118.). Tuomi & Sarajärvi (2018) listaavat teoksessaan luotettavuuden arviointiin vaikuttavia tekijöitä. He ovat nostaneet tärkeiksi luotettavuuteen vaikuttaviksi tekijöiksi tutkimuksen kohteen ja tarkoituksen, aineiston keruun ja analysoinnin sekä tutkimuksen raportoinnin. Nämä kohdat pyrittiin huomioimaan myös tutkimuksessa.

Myös Arenen (2020) suosituksista saatiin eettisiä ohjeita työtä tehdessä. Varsinkin työmme kohdistuessa opintojakson käyneisiin opiskelijoihin. Ennen työn aloittamista haettiin LAB-ammattikorkeakoululta tutkimuslupaa, koska haastattelu oli kohdistettu LAB-ammattikorkeakoulun opiskelijoille. Prosessin alussa selvitettiin esteellisyys aiheen valinnan yhteydessä. Tämän jälkeen aloitettiin tutustuminen ja aineiston kerääminen aiheen

ympäriä. Tietosuoja ja henkilötietojen käsittely ratkaistiin toteuttamalla kysely nimettömänä. Työssä haastateltavista käytettiin nimitystä "opiskelijat". Haastattelut poistettiin pilvipalvelusta asianmukaisesti, kun työ oli saatu valmiiksi.

LÄHTEET

Ahonen, L. 2017. Vasun käyttöopas. Juva, Bookwell Digital.

Arene. 2020. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto. Viitattu 14.10.2020. Saatavissa <http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULU-JEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382>

Carliner, S. & Shank P. 2008. The E-learning handbook: Past promises, Present challenges. Pfeiffer, San Fransisco. Viitattu 7.9.2020. Saatavissa https://books.google.fi/books?hl=fi&lr=&id=mzwrDAAAQ-BAJ&oi=fnd&pg=PT11&dq=e+learning&ots=zz41WdHIMP&sig=9WEukz8zktLOqH9BU-hEiFYWW208&redir_esc=y#v=onepage&q&f=true

Eerola-Pennanen, P. & Turja, L. 2017. Yhdenvertaisuus ja moninaisuus. Teoksessa Koi-vula, M., Siippainen, A. & Eerola-Pennanen, P. (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino, 195–206.

Gillett-Swan J. 2017. The challenges of online learning supporting and engaging the isolated learner. Queensland university of technology. Viitattu 6.10.2020. Saatavissa: <https://eprints.qut.edu.au/102750/1/293-749-1-PB.pdf>

Haavisto T., Kivipensas R., Tervo U. 2012. Verkko-opettajan abc. Tampereen ammattikorkeakoulu. [viitattu 29.9.2020] Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/41505/Haavisto_Kivipensas_Tervo.pdf?sequence=1

Harju, V. & Viitanen, K. 2014. Vaikeaa vai ei? – digitarinoiden käyttö opetuksessa. Teoksessa Niemi, H. & Multisilta, J. (toim.) Rajaton luokkahuone. Juva: Bookwell oy, 212–223.

Heikka, J., Hujala, E., Turja, L. & Fonsen, E. 2016. Lapsikohtainen havainnointi ja arviointi varhaispedagogiikassa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva, Bookwell Oy, 55–67.

Heinonen, H., Iivonen, E., Korhonen, M., Lahtinen, N., Muuronen, K., Semi, R. & Siimes, U. 2016. Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa. Juva, Bookwell Oy.

Helenius, A. & Lummelahti, L. 2018. Varhaiskasvatus. Helsinki: Books on demand.

Hirsjärvi, S., Remes P., Sajavaara, P. 2013. Tutki ja Kirjoita. Porvoo: Bookwell Oy.

- Juomoja M. 2018. Kriittinen katsaus aikuisopiskelijoiden verkko-opiskelun oppimistuloksia selittäviin tekijöihin. Jyväskylän yliopisto. Informaatioteknologian tiedekunta. Viitattu 29.7.2020. Saatavissa <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/60766/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201812205289.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Järvinen, M., Laine, A. & Hellman-Suominen K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Premedia Oy.
- Kannasto E., Janhunen J. 2016. Videoiden hyödyntäminen AMK-opetuksen tehtävänäntona. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Viitattu 30.9.2020. Saatavissa https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/120371/Kannasto_Janhunen.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Kanninen, K. & Sigfrids, A. 2012. Tunne minut! Juva, Bookwell Oy.
- Kauppinen, H. 2016. Oppimista tukeva vuorovaikutus ja sen fasilitointi. Aalto-yliopisto. Espoo. Viitattu 12.9.2020. Saatavissa https://mycourses.aalto.fi/pluginfile.php/841700/mod_resource/content/1/Kauppinen.pdf
- Karjalainen, M., Lindroos, S., Matero, M. & Simola, T. 2020. Kasvatus- ja ohjausalan käsikirja. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Kekkonen M. 2014. Perheiden lastenhoitojärjestelyt ja tyytyväisyys päivähoitopalveluihin. Lammi-Taskula J. & Karvonen S. (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi. Tampere: Juvenes print Suomen yliopistopaino oy, 258–273.
- Kettukangas, T. 2017. Perustoiminnot-käsite varhaiskasvatuksessa. Itä-Suomen yliopisto. Filosofinen tiedekunta. Viitattu 24.7.2020. Saatavissa <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-2574-9>
- Kiilakoski, T. 2012. Kasvatus teknologisessa maailmassa. Helsinki. Unigrafia.
- Koivula, M. & Laakso, M-L. 2017. Lapsen varhainen kehitys kommunikaation, vuorovaikutussuhteiden ja leikin näkökulmasta. Teoksessa Koivula, M., Siippainen, A. & Eerola-Pennanen, P. (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino, 108–128.
- Koivunen, P-L. & Lehtinen, T. 2016. Kasvu kiikarissa. Juva, Bookwell Oy.
- LAB 2020. Tietoa meistä. Viitattu 12.6.2020. Saatavissa <https://lab.fi/fi/info/tietoa-meista>

Pietarinen, J & Launis, V. 2002. Etiikan luonne ja alueet. Teoksessa Karjalainen, S., Launis, V., Pelkonen, R & Pietarinen, J. (toim). Tutkijan eettiset valinnat. Tampere. Gaudeamus Kirja, 42–57.

Lehtinen, J. 2015. Opettajien ja aikuisopiskelijoiden kokemuksia ja näkemyksiä verkko-opimisesta toisen asteen ammatillisessa oppilaitoksessa. Jyväskylän yliopisto. Pro gradu. Viitattu 27.7.2020. Saatavissa <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/47303/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201510133370.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Lempinen, P. 2014. Työelämä muuttuu, entä koulutus? Teoksessa Nokelainen, P. (toim.) Ammattikasvatuksen aikakausikirja 2. Tampere. Ammattikoulutuksen tutkimusseura OTTU ry. 74–81.

Lukkarinen, S. & Rajalin, M. 2019. Verkkovalmennusta nuva-väylällä – Pilotista vakiintuneeksi toiminnaksi. Teoksessa Timonen, P., Mäkelä H., Lukkarinen, S.(toim.) Kampuksella digittää – poimintoja verkko-opimisen kehittämisestä. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 61–69.

Määttä, J. 2019. Verkkovalmennusta nuva-väylällä – Pilotista vakiintuneeksi toiminnaksi. Teoksessa Timonen, P., Mäkelä H., Lukkarinen, S.(toim.) Kampuksella digittää – poimintoja verkko-opimisen kehittämisestä. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 8–10.

Niemi, H., Vahtivuori-Hänninen, S., Aarnio, A. & Kynäslahti H. 2014. Mikä muuttuu, kun teknologia tulee kouluun? Teoksessa Niemi, H. & Multisilta, J. (toim.) Rajaton luokahuone. Juva: Bookwell oy, 65–83.

Opetushallitus 2020. Mitä on varhaiskasvatus? Viitattu 24.6.2020. Saatavissa <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>

Opetushallitus 2020. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet pähkinänkuoressa Viitattu 25.6.2020. Saatavissa <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatussuunnitelman-perusteet-pahkinankuoressa>

Pirnes, T. 2018. Opetusvideoiden käyttäminen ammatillisessa opetuksessa. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 5.10.2020. Saatavissa <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/57812/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201805022415.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Rasku-Puttonen, H. 2018. Vuorovaikutteiset työskentelytavat parantavat oppimista. Ruusuiston kärkiuutiset. Viitattu 11.9.2020. Saatavissa <https://peda.net/jyu/ruusuisto/uutisarkisto/1-2018/1>

- Saaranen-Kauppinen A. & Puusniekka A. 2009. Menetelmäopetuksen tietovaranto Kvali-MOTV – kvalitatiivisten menetelmien verkko-oppikirja. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto: Tampereen yliopisto. Viitattu 27.8.2020. Saatavissa <https://www.fsd.tuni.fi/fi/tietoar-kisto/julkaisut/kvalimotv.pdf>
- Salminen, J. 2017. Kasvattaja lasten kehityksen ja oppimisen tukijana. Teoksessa Koivula, M., Siippainen, A. & Eerola-Pennanen, P. (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Tampere: Vastapaino, 163–176.
- Schneid T. 2016. Words do hurt! Impact of unprofessional behavior in online classroom. Teoksessa Clay M. & Stone J. (toim.) Distance learning administration 2016 annual. Georgia. University of West Georgia, 203–204.
- Spoken 2020. Sisällönanalyysi. Viitattu 15.8.2020. Saatavissa <https://spoken.fi/sisallönanalyysi/>
- Suominen, N. & Nurmela, S. 2011. Verkko-opettaja. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Talentia 2020. Varhaiskasvatuslain kelpoisuuksia ja henkilöstörakennetta koskevat säännökset sosionomien osalta. Viitattu 27.7.2020. Saatavissa <https://www.talentia.fi/talentia/talentian-tavoitteet/talentia-vaikuttaa-varhaiskasvatuksessa/varhaiskasvatuslain-kelpoisuuksia-ja-henkilöstorakennetta-koskevat-saannokset-sosionomien-osalta/>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö. Viitattu 27.10.2020. Saatavissa https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf
- Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampereen yliopisto. Viitattu 1.5.2020. Saatavissa https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/100802/Toikko_Rantanen_Tutkimuksellinen_kehittämistoiminta.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Toivola, T. 2013. Innovatiivisesti verkossa. Kokemuksia verkostomaisesta toiminnasta Metropolia Ammattikorkeakoulun verkko-opetuskokeilussa. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Viitattu 28.7.2020. Saatavissa <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/42161/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201309152300.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Tuomi, J. & Sarajärvi. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi
- Varhaiskasvatuslaki 540/2018. Suomen laki [viitattu 15.5.2020]. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>

LIITTEET

Liite 1.

Alkuperäiset ilmaukset	Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokat
Tunnetaidot voisivat olla yksi, josta konkreettisuudesta olisi hyötyä, mutta ylipäättään toiminnallisuus olisi opinnoissa hyvä asia.	Oppiminen kokemuksellisuuden kautta Toiminnallisuus opinnoissa	Kokemuksellisuus Toiminnallisuus
Myös monikulttuurisuuden teema antaisi enemmän, mikäli kokemuksellisuus näkyisi opetuksessa.	Kokemuksellisuuden näkyminen opetuksessa. Opetus antaisi enemmän kokemuksellisuuden kautta.	Kokemuksellisuus
Toiminnallisuus näiden teemojen kanssa antaisi hyvän lisän teemojen syventymisen kannalta.	Toiminnallisuus mahdollistaa aiheen syventämisen. Toiminnallisuus lisää syvyyttä opintoihin.	Toiminnallisuus
Motoristen taitojen vetämiseen voisi olla konkreettista tekemistä ja osallistumista.	Konkreettinen tekeminen Osallistumisen tärkeys eri teemoissa. Konkreettisen tekemisen ja osallistumisen tärkeys.	Toiminnallisuus Osallistuminen
Tehtävät, mistä oppilailla olisi omaa kokemusta annettavaksi.	Toisten kokemuksista oppiminen.	Henkilökohtaisten kokemusten jakaminen
Toiminnalliset teemat tulisi opiskella lähiopetuksessa, jos toiminnallisuutta ei ole jää työskentely hyvin pintapuoliseksi ja teoriapainotteiseksi.	Ilman toiminnallisuuden opetusta, aihe jää pinnalliseksi.	Toiminnallisuus

	Toiminnallisuus estää työskentelyn jäämisen pintapuoliseksi ja teoriapainotteiseksi.	
Case-tehtävät ovat itselle hyviä tapoja oppia ja pohtia asioita eri näkökulmista.	Case-tehtävän kautta eri näkökulmien oppiminen ja pohtiminen	Case-tehtävät

Alkuperäiset ilmaukset	Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokat
Lapselle luontevan oppimisen tavan huomioiminen pedagogiikassa= aihe on laaja ja kuvion ymmärtäminen vaatii mielestäni sitä, että joku sen selittää	Lapsen luontevan oppimisen ymmärtäminen pedagogiikassa	Pedagogiikka
Pedagogisen suunnittelun, toteuttamisen ja arvioinnin osaaminen= Tämän teeman läpikäynti alussa avaisi oppilaalle paljon sanaa pedagogiikka ja sen merkitys! Tärkeä aihe. Myös didaktinen kolmio avautuisi paremmin.	Pedagogiikka käsitteen ymmärtäminen, jonka avulla suunnittelu, toteutus ja arvioinnin osaaminen mahdollistuu	Pedagogiikka

Alkuperäiset ilmaukset	Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokat
Keskustelu voi olla rajoittunutta ja yksipuolista.	Keskustelun yksipuolisuus ja suppeus.	Opiskelijoiden osallistuminen
Verkko-opetus on vaarassa muuttua liian teoriapainotteiseksi ja raskaaksi.	Verkko-opetuksessa vaara muuttua liian teoriapainotteiseksi ja raskaaksi.	Verkko-opetuksen menetelmät
Verkko-opetus luo mahdollisuuksia, mutta haasteita on osallistumisen aktiivisuuden ylläpitämisessä sekä teorian opettamisen ja muiden aktiviteettien tasapainon löytämisessä.	Tasapainon pysyminen opetus menetelmien välillä.	Verkko-opetuksen menetelmät
Verkko-opiskelu antaa mahdollisuuden siihen, että oppilas avaa verkkoalustan ja poistuu paikalta. Vaikka lähiopetuksessaakaan osallistuminen tunneilla ei ole taattua, verkko-opetuksen myötä oppilas ei välttämättä ole läsnä ollenkaan.	Opiskelijan osallistumisen varmistaminen verkko-opetuksessa.	Opiskelijoiden osallistuminen
Haasteeksi tulee myös väärinymmärrykset, koska vuorovaikutus varsinkin ilman kameroita on haastavaa.	Ilman toimivaa video- ja kuvayhteyttä vuorovaikutus kärsii.	Vuorovaikutus verkossa
Vuorovaikutustaidot vaativat mielestäni katsekontaktia ja toisen ihmisen ilmeiden, eleiden ja äännettömän viestinnän näkemistä.	Vuorovaikutus vaatii ihmisen kohtaamisen	Vuorovaikutus verkossa

(Millä keinoilla verkossa voisi oppia vuorovaikutustaitoja?) Case-työskentelyä ehdotan tähänkin ja pienryhmätyöskentelyä.	Case-työskentely vuorovaikutuskeinojen oppimisen menetelmänä	Case-työskentely
Opettajan antama palaute on tärkeä osa opiskelijan kehitystä ja ammatillisen identiteetin kehittymistä oikeaan suuntaan, siitä on jo nyt tingitty liikaa.	Opettajan palaute auttaa opiskelijaa kehittämään omaa osaamistansa, myös verkossa.	Opettajan merkitys
Verkko-opetus vaatii selkeitä toimintatapoja ja aktiivista toimijuutta opettajalta.	Toimintatavat tulee olla selkeitä ja opettajan aktiivinen	Opettajan merkitys
Tämäkin vaatii opettajan läsnäoloa ryhmien sisällä ja jonkunlaista vaatimusta siitä, että jokainen oppilas osoittaa osallisuutensa tehtäviin.	Opettajan läsnäolo ja oppilaiden osallistumisen varmistaminen	Opettajan merkitys
Myös opettajan läsnäolo ryhmässä kiertämällä takaisi sen, että kaikki osallistuisi.	Opettajan läsnäolo takaa osallistumisen	Opettajan merkitys

Case-työskentelyllä, mutta roolit ja tehtävän taustatarina olisi hyvä saada osallistujille ajoissa (vaikka edellisenä päivänä), jotta ideaan olisi vähän aikaa paneutua.	Taustatarina olisi hyvä saada osallistujille ajoissa (vaikka edellisenä päivänä), jotta ideaan olisi vähän aikaa paneutua.	Valmistautumisen mahdollistaminen
Valmiiksi tehdyt vinkki- ja esimerkkivideot voisivat olla myös hyvä idea toteuttaa ohjauksen opiskelua. Videoissa voisi nousta esiin hyviä tapoja ja kehitettäviä kohtia ohjauksessa.	Valmiiksi tehdyt vinkki- ja esimerkkivideot.	Valmistautumisen mahdollistaminen
Yhteinen keskustelu tärkeää. Jonkinlainen yhteinen purku / keskustelu työskentelyn päätteeksi on tärkeää.	Yhteinen keskustelu ja tehtävien purku	Opiskelijoiden osallistuminen Opettajan merkitys

Liite 2.

KEHITYSIDEOITA

VARHAISKASVATUKSEN OPINTOJAKSOLLE VERKKOTYÖSKENTELYYN

KEHITYSIDEOITA KURSSIN TOTEUTTAMISEEN

- Vinkki- ja opetusvideoita, joissa esimerkkejä lapsiryhmän ohjaamisesta. Esimerkiksi opettajan pitämä nukketatteri esitys.
- Videolla näytettäisiin esimerkkejä lapsia innostavasta vuorovaikutuksesta, lapsia osallistavista toimintatavoista ja AAC-viestinnän ottamisesta mukaan ohjaukseen.
- Caset ja muut kurssitehtävät kurssin alussa näkyviin, jolloin tehtäviin voi valmistautua etukäteen.
- Toiminnallisen tuokion toteuttamisen opettelua voidaan toteuttaa web-kameran välityksellä, jolloin muut opiskelijat voivat havainnoida työskentelyä paremmin ja antamaan palautetta kokonaisvaltaisesta vuorovaikutuksesta.

OPETTAJAN ROOLI

- Opettajan tulisi tukea oppimista olemalla läsnä ja saatavilla
- Jakamalla puheenvuoroja ja opiskelijoita pienryhmiin tulevat opiskelijat paremmin näkyville ja kaikkien ääni kuuluviin
- Palautteen antaminen tukee opiskelijan oppimista ja motivoi kurssin suorittamisessa
 - Kyselyyn vastaajat kokivat palautteen tärkeäksi
- Kurssin alussa opintojakson aiheisiin kuuluvat tärkeimmät termit tulee avata opiskelijoille opettajan johdolla.
 - Opiskelijat selvittävät termit itselleen ja valmistautuvat tarvittaessa kertomaan niistä muille.

OPISKELIJAN VASTUU OPPIMISESTA JA RYHMÄSTÄ

- Opiskelijoilta vaaditaan osallistumista ja aktiivisuutta ryhmässä toimiessa. Jokainen opiskelija on aktiivinen toimija. Opiskelija on vastuussa omasta oppimisestaan.
 - Palautteen annossa jokaisen on tuotava oma äänensä kuuluviin.
 - Opiskelijoiden tulee vaatia tasavertaista osallistumista kaikilta.
- Opiskelijalla tulee olla myös toimiva kuva- ja ääniyhteys muihin opiskelijoihin yhteisen toiminnan aikana.
- Opiskelijoiden tietämystä aiheesta voisi tiedustella opintojakson alussa, jolloin oppilaiden oma osaaminen tuotaisiin esille paremmin.
- Verkko opetus vaatii opiskelijalta yhä enemmän itseohjautuvuutta.
- Opiskelijan tulee varata tarpeeksi aikaa tärkeän opintojakson suorittamiseen.

TUNNEKASVATUKSEN OHJAAMINEN VERKOSSA

- Alustus opiskelijoille
 - Opiskelijaryhmä jaetaan pienryhmiin ja jokainen ryhmä suunnittelee tunnekasvatus tuokion toiselle pienryhmälle, joka on kuvitteellinen lapsiryhmä. Jokainen ryhmä myös keksii miten he aikovat toimia esittäessään lapsiryhmää. Esimerkiksi joku ei uskalla osallistua tai ei noudata ohjeita.
- Toiminta
 - Pienryhmä vetää suunnittelemansa tuokion toiselle pienryhmälle siten, että kuvayhteys on auki. Kuvayhteys tulee olla auki tuokion vetäjillä sekä toisella ryhmällä. Näin turvataan mahdollisimman kokonaisvaltainen vuorovaikutus.
 - Toiminnan jälkeen tuokion vetänyt ryhmä kertoo missä he ovat onnistuneet mielestään ja mitä he voisivat kehittää seuraavalla kerralla. Jokainen kertoo omasta suorituksestaan ohjaajana. Tuokiolle osallistunut ryhmä antaa palautetta vetäjille, painottaen etenkin vuorovaikutustaitoihin. Esimerkiksi ohjeiden kertomiseen, lapsille sopivaan elekieleen ja innostamiseen.

MONIKULTTUURISUUS VERKOSSA

- Oppilaat jaetaan pienryhmiin, siten että jokaisessa pienryhmässä olisi mahdollisuuksien mukaan vähintään yksi, jolla aikaisempaa kokemusta monikulttuurisuudesta (näin saataisiin tuotua esille jo olemassa olevia kokemuksia)
- Ryhmä tutustuu yhteen yleisimmistä kulttuureista Suomessa
- Ryhmät kertovat valitsemallaan tavalla muille ryhmille kulttuurista keskeisimmät asiat.
- Opiskelijat suunnittelevat harjoittelupaikkaansa teemapäivän, jolla tuodaan joku toinen kulttuuri esille. Jos päiväkodista löytyy eri kulttuuritaustoista tulevia lapsia, kannattaa kulttuuri valita sen pohjalta.